

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת מרב מיכאלי

2082/25/פ

הצעת חוק העונשין (תיקון – החריגים לעבירת ריבוי נישואין), התשפ"ג–2023

1. ביטול סעיפים 179 ו-180 – בחוק העונשין, התשל"ז–1977¹ (להלן – החוק העיקרי), סעיפים 179 ו-180 – בטלים.
2. תיקון סעיף 182 בחוק העיקרי, אחרי "המסדר נישואין" יבוא "או הנותן היתר לנישואין".

דברי הסבר

נישואין וגירושין בישראל נערכים על פי הדין האישי שאליו משתייך האדם. בהתאם לדין תורה ולדין השרעי גבר יכול לשאת יותר מאשה אחת. אמנם מרבית היהודים נוהגים כבר למעלה מאלף שנה שלא לשאת יותר מאשה אחת (בין היתר מכוח חרם דרבנו גרשום), אך בית הדין הדתי יכול להתיר לשאת אישה שניה במקרים חריגים, ואם מתקיימים נישואין כאלה בפועל, אף ללא היתר, הם בעלי תוקף מבחינת משפטית. בדין השרעי, לעומת זאת, ישנן עד היום דעות הטוענות כי לגבר מותר להיות נשוי לעד ארבע נשים במקביל.

על מנת להילחם בפוליגמיה נקבע בישראל כי פוליגמיה היא עבירה פלילית. על פי סעיף 176 לחוק העונשין, התשל"ז–1977 (להלן – החוק), ריבוי נשים הוא עבירה פלילית שעונשה עד חמש שנות מאסר. החוק אף קובע עונש מאסר של חצי שנה למי שמסדר נישואין אסורים (סעיף 182 לחוק). איסור זה משקף את עמדת המחוקק לפיה מונוגמיה היא בעלת ערך מוסרי חברתי שאין לפגוע בו, וכי ריבוי נישואין חותר תחת יסודות הסדר החברתי התקין. איסור זה אף בא למנוע פגיעה בזכויותיהן של נשים לשוויון ולכבוד, עבירה הנוגדת את חוק שיווי זכויות האישה, התשי"א–1951, ואת חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו. מוסד הנישואין המונוגמי שומר על זכויות האישה, כך שבעלה לא ייקח אישה אחרת על פניה ויגרע מזכויותיה ויש בו גם כדי להשוות בין זכויות האישה לאלה של הגבר - כשם שאישה אינה יכולה לשאת גבר נוסף (לא לפי דין תורה ולא לפי הדין השרעי) כך אוסר החוק על גבר לשאת אישה נוספת. יש לציין כי מעבר לפגיעה בזכויות נשים, נישואים פוליגמיים הינם מעצם טיבם בעלי השלכות רגשיות וכלכליות קשות עבור האישה והתלויים בה (כך צוין גם בהמלצה כללית מס' 21 של הוועדה למיגור אפליה נגד נשים מטעם האו"ם, משנת

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(1994).

ואולם, חוק העונשין קובע כיום חריגים לאיסור הביגמיה, ומכפיף את עצמו לדין הדתי. סעיף 179 לחוק קובע כי כאשר חל על הנישואין דין תורה, לא יורשע אדם בפוליגמיה אם הנישואים נערכו לאחר שניתן לו היתר נישואים על ידי בית הדין הרבני. ריבוי נישואים של לא-יהודים בישראל מותר על פי סעיף 180 לחוק בשני מקרים בלבד: כאשר בן הזוג מהנישואים הקודמים אינו מסוגל, מחמת מחלת נפש להסכים להפקעת הנישואים, או שכן הזוג נעדר בנסיבות המעוררות חשש סביר לחייו ולא נודעו עקבותיו לפחות שבע שנים. הכפפת האיסור על ביגמיה לדין הדתי, מביאה לכך שהאיסור הפלילי מתרוקן מתוכן, וההכרעה בעניין עוברת לערכאה הדתית. הדברים נכונים במיוחד לעניין הדין החל על יהודים, שכן אין כל מגבלות בחוק על יכולתם של בתי הדין הרבניים ליתן היתר, ועל פניו הם יכולים ליתן היתר נישואין לאשה שניה מכל סיבה שהיא. התוצאה היא שהערכאות הדתיות (הן בתי הדין הרבניים והן בתי הדין הרשמיים) נותנות היתרים לנישואי אישה שניה, ובכך מאפשרת המדינה ביגמיה חוקית בחסות הדין הדתי.

מטרת הצעת החוק למנוע ריבוי נישואין באמצעות מחיקת החריגים לחוק תוך קביעה ברורה וחד משמעית מטעם המדינה כי ריבוי נישואין חותר תחת הערכים של סדר חברתי תקין ושוויון זכויות, ולא תתאפשר עוד ביגמיה בחסות החוק.

בנוסף מוצע תיקון לסעיף 182 לחוק. בהתאם לסעיף 182 לחוק מי שמסדר נישואין בידיעה שהם אסורים לפי דין דינו מאסר ששה חודשים. התיקון מבקש להחיל סעיף זה גם על מי שנותן היתר לנישואין בניגוד לחוק. נכון להיום פועלים בישראל בתי דין דתיים פרטיים (בתי דין שאינם פועלים בחסות המדינה) אשר נותנים היתרים לשאת אישה נוספת. מתן היתרים אלה אינו מדווח לגורמים מטעם המדינה, ואף הנישואים אינם מדווחים בדרך כלל לרשויות. מטרת התיקון להרתיע דיינים המכהנים בבתי דין פרטיים מליתן היתרים כאלה שכן יהיו חשופים להגשת כתב אישום ולמאסר.

הצעת החוק נכתבה בסיוע המרכז לקידום מעמד האישה על שם רות ועמנואל רקמן באוניברסיטת בר אילן.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/962/23 ; פ/1157/24).

הצעת החוק זהה לפ/1157/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ח' בשבט התשפ"ג (30.01.2023)